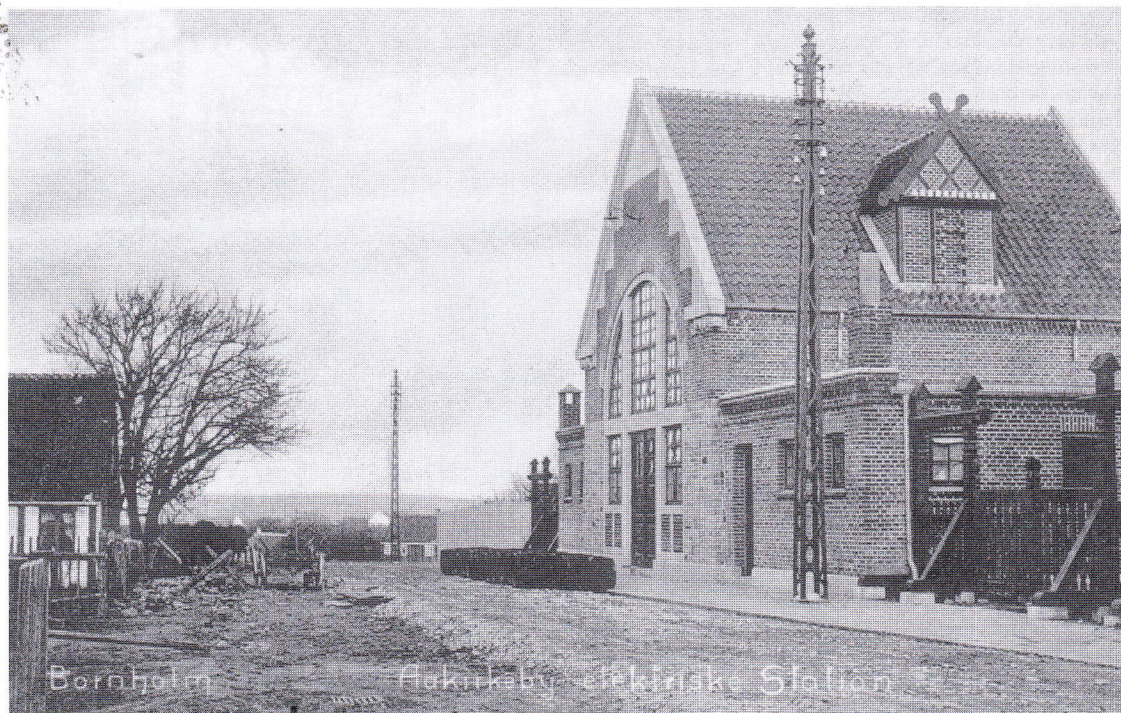




BILLEDET VENLIGST UDLÅNT AF AAKIRKEBY BORGERFORENINGS BILLEDAKIV

Mørklagt by - ekstra mørklagt

Minder fra Aakirkeby den sidste krigsvinter

Af P. O. GAALAAS-HANSEN

Det må ha' været i november/december 1944.

Det store akkumulatorbatteri på det gamle elektricitetsværk havde slitageproblemer. Et større eftersyn, rensning og udskiftning af celler og enkeltplader var nødvendigt.

Normalt foregik dette medens batteriet var i drift. Men denne gang var det så omfattende, at det måtte kobles ud.

For så vidt ganske uproblematisk.

Strømforsyningen til abonnenterne blev opretholdt ved at maskinerne, under maskinistens nøje overvågning af spænding og ydelse, arbejdede kontinuerligt, hvad der under »normale forhold« ikke bød på problemer.

Men normale forhold var det ikke i vinteren 1944.

Der havde ikke i flere år været tilgang af dieselolie til maskinerne, som ved mindre modifikationer

var blevet ombygget til drift med sugegas.

Mellem Elektricitetsværkets værkstedsfløj og Vandtårnet, var der rejst en eternit-klædt bygning, som rummede to store gasgeneratorer med tilhørende rense- og køletårne, samt brændsel i form af koks.

Generatorene blev efterfyldt ved, at man med et el-drevet taljesystem hejste en specielt indrettet tønde op til generatorens top og ved hjælp af et slusesystem tømte indholdet i generatoren uden at hverken gas eller det af maskinerne skabte undertryk undslap.

Det var ind under jul. Julehandelen var så småt begyndt. Lidt julepynt i gaderne og butikkerne. Men ikke lys ude efter mørkets frembrud!

Mørklægning!

Skulle man ind i eller ud af en

oplyst butik måtte man mer eller mindre sluses gennem døren.

Juletræ på torvet - uden lys!

Så var uheldet var ude:

Slusesystemet for fyldning af den ene generator brændte i stykker.

Situationen blev kritisk.

For at reparere måtte generatoren køles væsentlig ned - det ville ta' tid.

I løbet af nogle timer måtte den anden generator kobles ud for normal rensning.

Det betød total stop for al strømproduktion.

Akkumulatorbatteriet var ude af drift. Vi havde ikke engang strøm, så vi kunne bruge taljesystemet for at genfylde og starte en generator.

Gode råd var dyre.

Det blev til en del tankevirksomhed og diskusion, før man fandt en løsning:

På Valsemøllen stod en elektromotor, som tilfældigvis ikke var i brug.

Desuden havde den den rigtig størrelse og kunne kobles til som dynamo for at klare opgaven. Den blev lånt og hentet. Men man kunne jo ikke drive den med håndkraft.

Så var der en, der kom i tanker om, at der på Vestre Ellesgaard stod en benzin-motor, der bl.a. havde været brugt til drift af vakuum-pumpen til en malkemaskine.

Denne blev lånt og klargjort. Den havde ikke været i brug på længe på grund af benzinmangel.

De to enheder blev monteret på et par planker og koblet sammen med et remtræk.

Systemet fungerede.

Hvor man fik benzin fra aner jeg ikke, men der var vel nogen, som havde gjort unjan.

Jeg og et par andre drenge blev sendt i byen med besked om, at

varsko hver eneste handlende i hele byen om, at fra klokken fire til halv seks kan der ikke bruges strøm. Vi lukker på Værket!

Og lukket blev der.

Da jeg kom tilbage til elektricitetsværket og aflagde rapport om, hvor jeg havde fået afleveret beskeden, trak bestyreren i hovedafbryderen og maskinassistenten stoppede maskinerne og noterede klokkeslettet i journalen. Jeg kan huske, at jeg syntes det så sjovt ud, at han stod og skrev i lyset fra en lommelygte.

Byen lå i mørke

Bare den lille benzinmotor på plankerne ude i gasværket putrede lystigt i vej og lavede lys, så man kunne se at rense generatoren. Efter en times tid var der fyldt nyt brændsel på, sugegiften gik, og kort tid efter hostede den gode gamle Burmeister-maskine også i gang igen og skabte lys til de mange hjem.

Det varede ikke længe efter maj 1945, før man atter fik tilførsel af dieselolie.

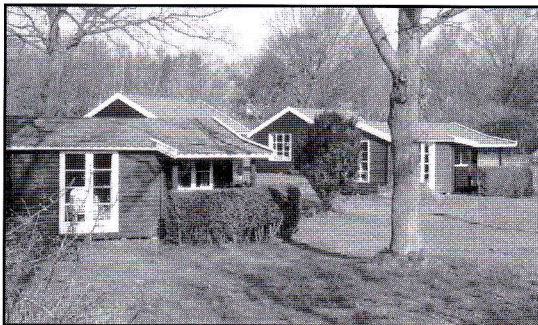
Maskinerne blev tilbageført til det oprindelige - diesel var jo mere rationelt, effektivt og renligere end gas.

Jeg fik udleveret en autogen-skærebænder og efter nødtørftig oplæring sat til at skære gasgeneratorerne i småstykker.

»Gasværksbygningen« blev revet ned, og alt kom til at ligne sig selv. - Ligner sig selv gør det ikke længere. Efter at brandvæsenet overtog, blev facaden arkitektonisk ødelagt! Men se det er en ganske anden historie.

De gamle Burmeister-dieselmaskiner stampede trøstigt videre indtil kloge hoveder fandt ud af, at det var billigere at importere vekselstrøm fra Sydhavnen i Rønne.

- Men der var ikke mere det samme liv i »Værket«.



Hjemstavnensbyen, Svaneke

Der bliver forandringer i feriebyens arbejdsudvalg fra 2005.

Med hensyn til spørgsmål om ansøgninger - se »Klippeøen« nr. 1, 2005.

De bornholmske kirker

Tekst: NIELS HENRIK LYNGBYE

Tegning: KNUD HENNING HANSEN

Povls Kirke (Povlsker)

Kirke opført i ca. 1250 i romansk stil.

Kirken er kullet (uden tårn) og indeholder kalkmalerier. Ved den seneste restaurering afdækkedes alterets egenartede forside.

